

מזל יקזת הכרשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחיותו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

נהג האוטובוס האדיב?!

חז"ל אומרים (ברכות לב.) שכלל ישראל עשו את העגל מרב טוב, כלומר שהם לא שיכו את הטוב לפורא. כאשר אדם רואה שיש לו הפל ושהוא מוצליח, הוא מיחס את ההצלחה שלו ליכולות שלו, ולשכל ולגבורה שלו, והוא לא ממליך את ה' על ההצלחות שלו.

וזה בחינת עבודה זרה, שמביאה את העגל, לשכביכול הוא בועט בנוותן הטוב. וכן אצל בני אדם, שמי שנעזר הרבה על ידי חברו הוא פופר בטוב והוא עלול להרע לו מאד, כי לאדם בטבעו קשה להיות שפל ולהכיר טובה, כמו שאמרו (שם): 'אמר רבי אושעיא, משל לאדם שהיתה לו פרה כחוישה ובעלת אברים, האכילה כרשינין והיתה מבטטת בו. אמר לה: מי גרם לך שתהא מבטטת בי? אלא כרשינין שהאכלתיך!'

ולפיכך אנו קושרים את התפילין על גופנו, למדנו שנשמד על עצמנו שלא נכפה טובה מרב טוב שאנו מקבלים, מחמת גאוה וחסר הכרת הטוב, אלא אדרבה נשמוח בכל הטוב ונתמלא בהכנעה ובושה לפני המטיב עמנו.

ונביא כאן מעשה נפלא בענין זה: לילה אחד בשעה מאחרת מאד אנשים רבים המתינו בתחנה בבני ברק בכדי להגיע לירושלים עיר הקדש. כל האוטובוסים

<<

לקח מהפרשה

תקנה עין טובה תהיה מאשר!

על חטא העגל היה לכלל ישראל תשובה וכפרה, אולם על חסר הכרת הטוב כדגמת המתאוננים והמרגלים לא היתה להם כפרה.

מחמת שבאשר אדם לא מרצה מעצמו ולא טוב לו, הוא לעולם לא ידע מה החטא שלו, ובפעל הוא עלול לבא לעברות החמורות ביותר בקנאותו ובעינו הצרה. ובענין שאנו רואים אצל דוד, שהאנשים שסביבו היתה להם רוח רעה, ולפיכך הם לא המליכו את דוד עליהם ובאו לעברות חמורות ביותר (לשון הרע ורציחה).

כאשר אדם מבלבל והוא לא יודע מה לתקן בעצמו הוא עלול לבא מכך להאשים את כל הסובבים אותו, והפל מחמת שהוא לא מרצה מעצמו, ובכדי להנצל מכך עליו לעשות חשבון נפש עם עצמו ובעקר להתבונן בכל הטוב שיש לו במדות ובטבעים הטובים, וכן במעשים הטובים שהוא זוכה לעשות, ואחר כך לבחון את עצמו האם הוא שמוח בחלקו הטוב ולהנעץ עם רב או חבר טוב בעצה טובה כיצד לזכות לכה.

וכשנתבונן נראה שהכרת הטוב הנה יסוד כל התורה כלה, כמו שאנו רואים בעשרת הדברות שהדבור הראשון שיש להכרת הטוב: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", ה' אומר לנו: סבלתם במצרים, הרגשתם מה זה קושי, הבנתם שלהיות

<<

פרשתנו עוסקת במרגלים שהלכו לארץ ישראל וראו בה רע, למרות שהפרות היו נפלאים והפל היה נפלא - הם ראו ודברו רע כי הם חפשו רע.

וזה המושג לפרשה הקודמת, שמדבר בה על המתאוננים שהתלוננו על המון, למרות שהוא היה המאכל הטוב ביותר. והתורה מאריכה בזה ללמדנו, שכל אחד ואחד מחליט אם לראות טוב או רע; האם להיות כפוי טובה או להפיר בכל הטוב.

המרגלים ולהבדיל יהושע וכלב, ראו את אותו דבר וכל אחד הסתכל על כך בעין אחרת.

בכל שנה אנו קוראים את הפרשיות

הללו שוב בכדי שנחיה את התורה על ידי שנתבונן עם עצמנו האם אנו דומים למרגלים שלא היה טוב להם במקומם, האם גם לנו יש כל הזמן תלונות על המקום והסביבה שלנו? וכן נבדק האם אנו דומים לקרח שלא היה מוכן לקבל על של תלמידי חכמים, ובעקר עלינו לבדוק אם אנו לא כמו המתאוננים שפשוט לא היו מרוצים מעצמם, כמו שהביא רש"י בשם הספרי, שמחות המתאוננים הנה לחפש עלילה וקנטור.

כאשר אדם יודע כמה עליו להשתפר זה כבר חצי מהפתרון, ובענין שאמרו חז"ל (יומא ט) שבית שני שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם, היות שהם לא ידעו מה לתקן. ולפיכך

הפרשה מדבר על משה רבנו שדברו עליו לשון הרע. ואנו צריכים ללמוד ממשה ואהרן שהתגברו על הקשיים והתעלו מכך.

אין אדם שיש לו שלמות בעולם הזה. לכל אחד ואחד יש קשיים ובעיות, אם זה עם פרנסה, עם שכנים או עם חברים או בבית וכן הלאה. לכל אחד ואחד ה' שולח קשיים. וזה הנסיון שלנו, ואנחנו צריכים להסתכל על הצדיקים שבכל הדורות ולקבל דעת מהצדיקים התלמידי חכמים שבדורנו, היאך לקנות ענוה והכנעה מהקשיים, להתבונן בכל הטוב שיש לנו ולא להיות רק את הקשיים.

כלל ישראל בדור המדבר זכו להיות עם משה ואהרן, נורא נוראות! כזו זכות עצומה, והם מתלוננים על טענות שונות וזוטרות, אבל כן כן! זה טבע האדם שבמקום להעריך את התלמידי חכמים ולקבל מהם דעת, במקום להפיר בכל הטוב שסביבו - הוא מתמלא בטענות על מה שנראה לו כחסר עבור.

וזה גם ענין הנו"נים שהם הפוכים לכל צד, לומר לאדם שבכל מצב עליו לעצור ולהסתכל לתחלת החיים ולסופם; גם אם עכשו הכל נראה לו הפוך - עליו להסתכל על ההתחלה של החיים שהיה נר דלוק על ראשו והיה צופה ומביט מתחילת העולם ועד סופו (נדה ל:). הוא ראה את המסלול שה' מכין עבורו במשך כל ימי חייו, שהכל טוב עבורו בכדי לקרבו אליו יתברך וכן שיסתכל שבדאי יהיה לו עוד הרבה טוב בהמשך.

אנו יושבי ארץ הקדש שאזכיר 'לאכול מפריה ולשבע מטובה', עלינו להתבונן בכל הטוב...

כל אחד דומה לארון הברית, כמו שאמרו חז"ל (מכות כג:) שתלמיד חכם גדול יותר מספר התורה, ובארון הברית היו מנחים הלוחות ושברי הלוחות, שמסמלים לזמנים שהכל מושלם לאדם וכן לזמני המשבר והאדם נוסע במשך ימי חייו, כדגמת נסיעת הארון. ויש לאדם כל מיני מעברים ותחנות ואי נוחות במסעיו, בשם שכלל ישראל היו צריכים לפתח להתקפל ממקומם, ולפעמים זה היה בדיק כאשר סימן להתמקם מהמסע הקודם... וכדומה. והכל בכדי שנדע שהכל במכון מאת הבורא במסלול שיקרב אותנו אליו יתברך.

ה' נותן חכמה לחכמים, שמחה לשמחים. אם אתה כל הזמן מתלונן, ה' ישלח לך עוד דברים להתלונן עליהם. אם אתה רואה טוב, שמח בטוב שסביבך ה' ישלח לך עוד טוב. כאשר אדם מתלונן על הסובבים אותו, בודאי שבתוך לבו יש לו טענות על ה', אלא שהוא מתבייש לומר זאת, ולפיכך הוא רוטן על השלוחים של ה' ועל הטוב שה' שולח לו.

ה' יזכנו להתבונן בכל השפע שהקב"ה נותן לנו בכל עת ועונה, שאנו זוכים להיות בארץ הקדש באמונה ובטחון בקב"ה שישומר עלינו תדיר, ונותן לנו לאכול ממשפט הפרות והתבואה שבארצנו, ובעקב נותן לנו בריאות, וכל הדם פועל בגופנו תדיר בלי שום בעיות, ונכלל בזה פרטים רבים ופלאות עמוקים.

וכשנתבונן בכל זה, נחיה בתחושה של הכרת הטוב והודאה מתמדת לשמו יתברך, ובודאי שהתלונות לא ימצאו מקום בלבנו כלל, אלא נודה ונשמח כל ימינו, אמן.

בני חורין ולחיות חיים של שלווה - זה לא מובן מאליה, תעריכו את זה ותפירו לי טובה על כך.

אחר כך נאמר: "לא יהיה לך אלקים אחרים על פני. לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", שיסוד שניהם נובע מהערכה וכבוד לבורא. ואח"כ צונו הבורא על השבת, שנעצור בכל שבוע ונבוא ליום גנוסיא ומלפא, לשמוח עם הבורא באהבה ולהפיר בטובה הגדולה שבא את כל העולם עבורנו, בחן בחדס וברחמים.

ואחר כך נצטוונו על כבוד אב ואם, שנכבד ונפיר טובה להורינו ומורינו שמביאים אותנו לחיי העולם הזה ולחיי העולם הבא. וכאשר אדם מכיר טובה הוא לא יבוא לידי רציחה וגנבה שנאמרו אחרי כל המצוות של הכרת הטוב.

נמצינו למדים שיסוד כל התורה זה הכרת הטוב, שנתבונן בכל הטוב שה' מושפע עלינו:

ועל זה נצטוונו מצוות רבות, כדגמת הנחת תפלין, שבכל יום ויום אנו מניחים תפלין וזכר ליציאת מצרים, חוץ ממצוות פסח שהיא פעם בשנה ובכור שבאה לעתים, נצטוונו מצוה יום יומית להניח תפלין. הקב"ה רוצה שבכל יום נזכר את הטוב שהוא נותן לנו שלא נסיח דעת מהתפלין, שתמיד מוחשבתנו תהיה עסוקה בכל הטוב.

מצות זכירת יציאת מצרים שנאמרה בתפלין הנה 'כלל', אבל יש גם פרטים רבים עד אין סוף, שחסדי ה' הם 'כלל ופרט וכלל' - שנתבונן בחדסים הפלליים ואף בחדסים הפרטיים שיש לנו.

ואנו מניחים תפלין מיד בתחלת היום, היות שטבע האדם שמיד כשהוא קם בבקר באות לו מחשבות על הקשיים ועל העמס שיש לו, על הבעיות והקשיים למיניהם המנסים להטביע אותו בכפירה ונרגנות כלפי ה' חלילה, ובהנחת תפלין אנו מכריזים 'רבונו של עולם, אני לא כפוי טובה! עצם זה שקמתי הבקר, עצם זה שאני חי, 'אומרה לאלקי בעודי' - אני מעריך את החיים שהענקת לי היום'.

כלנו מפירים את הילדים שקמים בבקר, ומתחילים להאשים את כלם - על שאין להם את הבגדים ללבש ועל שעוד לא קבלו ארוחת בקר ושהם עיפים וקשה להם... ועוד מלא טענות, וזה רק דגמא עבורנו שהאדם מחפש להתלונן ולהאשים אחרים בין אם זה נכון או לא. ואנו צריכים לעבד עם עצמנו להגמל מהטבע הזה, ולדבר אך טוב ולפרט עוד ועוד טוב.

וזה מה שלמדנו בפרשה הקודמת פרשת "ויהי בנסע הארון", ואמרו חז"ל בגמרא (שבת קטו:) 'עשה לה סימנין מכאן ומכאן לומר שאין כאן מקומה' - יש נו"נים הפוכים לפני פרשת "ויהי בנסע" ולאחריה. הנו"נים האלו רומזים לחמשים שערי בינה, ללמדנו שנפעיל את השכל ונתבונן בתחלת פרשת 'בהעלותך' ובסופה: בתחלת הפרשה מזכיר חלישות הדעת שהייתה לאהרן הכהן, מכך שלא זכה להמנות עם קרבתו הנשיאים. ובסוף

תאוות של כבוד וממון. וכל התאוות הן רגעיות וחולפות, ולפיכך נצטוונו על שמירת עינים שלא נטעה את עצמנו בהבלי העולם הזה. פעמים רבות האדם שוכח שהוא בסך הכל אורח בעולם הזה. הוא מרגיש בעל הבית שהכל מגיע לו והוא מתחיל לשקע בעולם הזה. כדגמת אותם אנשים שאומרים לכלם: 'ברוך ה' יש לי עבודה מסדרת, אני עוד אשקיע שם ואעשה כך ויהיו לי עוד ועוד נכסים וקנינים...' ושלמה חכמינו מזהיר ואומר "הבל הבלים הכל הבל" - אל תשכח את התכלית שלשמה נשלחת לעולם, אל תעשה עסק מהטפל.

ולפיכך הקב"ה שולח לאדם קשיים, בכדי שנוכח שהעולם הבא זה המקום העקרי שלנו, שלא נשכח שאנו בסך הכל בפרוודור בדרך לטרקלין. וזה הענין שאמרו חז"ל על פרשת 'ויהי בנסע' המסמלת לכל המסעות והטלטולים של האדם, שאין זה מקומה.

העולם הזה דומה לחתנה, החיים רצים וכאשר אדם חוטף ועוסק בתורה ובמעשים טובים הוא נהיה אחר כך מיליארדר וכבר המשילו חז"ל (ערוכין נד) את העולם הזה לחתנה - כשם שכאשר אדם מתחתן הוא עושה מעשה טוב וזה עומד לו לדורי דורות, שהוא נשוי בשלום ובשמחה.

כך כל אדם שעושה מעשה טוב, כגון שהוא מתגבר על נסיון של שמירת עינים או שיש לו איזה לשון הרע שהוא מאד משתוקק לספר והוא מתגבר, הוא זוכה לדרגות גבוהות. כמו שכתב הגר"א בשם המדרש, שעל כל רגע ורגע שאדם חוסם את פיו, הוא זוכה לאור הגנון שאין מלאך ובריה יכולים לשער.

אדם יתבונן רגע על הזמן שהיה כשהוא היה ילד ובחור ויראה איך הזמן טס... העולם הזה מטעה מאד. אדם יוצא החוצה ורואה את כל הבלי העולם הזה, את החניות ואת האנשים שרצים אחרי

פנינים מצויירים

במצות תפלין יש גם תפלין של יד וגם תפלין של ראש. תפלין של יד רומז לאשה, שהיא 'ידא אריכתא' של האדם ודואגת לו לכל צרכיו.

ובכל פריכה שאנו כורכים על היד אנו יכולים לכוון הודאה לה' על האשה שמכבדת ורוחצת ועושה הכל עבורנו ועבור ילדנו. ולפיכך תפלין של יד מכסה, כדגמת האשה שהיא צנועה.

אשתו אין לו שלמות.

לפיכך רק בסיום הנחת תפלין של ראש אנו כורכים את הרצועה על היד, כדגמת טבעת נשואין ואומרים "וארשתיך לי לעולם..." ללמדנו ששתי התפלין קשורות זו בזו 'לעולם' - בזה ובכא, ונלמד מכך להשתלם על ידי בני ביתנו, וכן נודה לבוא בכל עת על החלק השני שלנו - על האשה - שעל ידה אנו יכולים להדבק ולהתקשר עם הבוא בשלמות.

וכן ראוי לכוון בעת הנחת התפלין שיהיו זיווגים הגונים לכלם. והתפלין של יד תהיה קשורה לתפלין של ראש בלבד - שנהיה בקדשה ובטהרה ובשמירת עינים, וכן נבקש מה' שנזכה לעסק בשדוכים שלפעמים טלפון אחד יכול להקים דורי דורות...

ותפילין של ראש רומז לאיש שהוא ראש המשפחה והוא מלמד דעת ה' לבני הבית, כענין התפלין של ראש שהם מעל המוח.

וכאשר אדם מתנהג באצילות ובמדות טובות - הוא מקרין זאת לבני ביתו והוא מקנה להם לב טוב ועין טובה. ולפיכך מניחים תפלין כנגד הלב והראש, שיהיה לנו ולבני ביתנו לב טוב ועין טובה ברוחני ובגשמי.

ומניחים תפלין של יד לפני תפלין של ראש, היות שאדם צריך לכבד ולדאג לאשה לפניו, כמאמר חז"ל: (יבמות סב:) אוהבה כגופו ומכבדה יותר מגופו.

וזה גם ענין הטלית (שמזכר בפרשתנו) שאנו מתעטפים כענין

מי שמוותר מריוח בגדול

"וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן... וישבו אותם דבר"

איתא בזהר הקדוש שעקר מה שדברו המרגלים סרה על הארץ, זה מחמת שחששו שבכניסת ישראל לארץ, יסירו אותם מתפקידם.

זה למוד עצום בשבילנו שאדם מסגל לטעות ולפול למקומות נמוכים ושפלים ביותר מחמת הקנאה שבו, ובכדי להנצל מן צריך להתרגל לדבר אך טוב וחסד על כלם, ולאחל שפע ברכה והצלחה מתוך לב רחב לכלם, ובפרט למי שקשה לנו.

ולא עוד אלא שכשהשני מצליח גם כשהוא בא על חשבוננו, עלינו לדעת שכעת יש לנו נסיון האם נתרומים על ידי הקשי, ונהיה עם לב פתוח ורחב שנותן ומעניק לזולת, או שנצטמצם ונחפש כיצד להפיל את השני ולהגדיל את עצמנו.

וכבר העידו גדולי וצדיקי הדורות, שכשאדם מוותר לעולם אינו מפסיד, ולא עוד אלא שהוא מרויח בגדול, שהרי בורא כל העולמים צופה ויודע את נסתרות לבו של כל אחד ואחד, ונותן ומעניק בשפע למי שלבו רחב לזולתו בלי צרות עין.

כל אחד דומה לארון הברית, כמו שאמרו חז"ל (מכות כג): שתלמיד חכם גדול יותר מספר התורה, ובארון הברית היו מנחים הלוחות ושברי הלוחות, שמסמלים לזמנים שהכל משלם לאדם וכן לזמני המשבר. והאדם נוסע במשך ימי חייו, כדגמת נסיעת הארון.

ויש לאדם כל מיני מעברים ותחנות ואי נוחות במסעיו, בשם שכלל ישראל היו צריכים לפתע להתקפל ממקומם, ולפעמים זה היה בדיוק כאשר סימו להתמקם מהמסע הקודם... וכדומה. והכל בכדי שנדע שהכל במקונו מאת הבורא במסלול שיקרב אותנו אליו יתברך.

על ידי שנתבונן בחסד ה' שבגשמיות, באפשרותנו לבוא להודאה ולאהבת ה', ומפל מקום המרגלים טעו בכך כדאיתא במדרש רבה שאלולא שקלב היה מאים עליהם בחרבו, לא היו נוטלים מהפרות, וזה מחמת שלא יחסו חשיבות להתבוננות ברב הטוב הגשמי שהבורא יתברך מעניק לנו, בכדי שיתאפשר לנו להתבונן ברב אהבתו אלינו, ומתוך כך לבא לאהבה הדדית אליו יתברך.

שעברו היו מלאים וכך עמדו כל האנשים בתחנה והתלוננו לחברת האוטובוסים על הזמן הרב שהם ממתינים לאוטובוס, ודרשו מהם שישלחו אוטובוס מיוחד לתחנה זו בכדי שיהיה בו מקום לכל העומדים שם.

אחרי זמן מה עבר שם אוטובוס שהיה כתוב עליו שהוא נוסע לאשדוד ועצר בתחנה. מספר נוסעים התגודדו סביבו ובקשו מהנהג בתחנונים שהואיל והשעה מאחרת ובין כך אין עוד אנשים שנוסעים לאשדוד, בפרט שזה היה התחנה האחרונה בבני ברק והאוטובוס ריק, שיואיל בטובו לקחתם לירושלים. הנהג הסס מספר רגעים ואז אמר להם 'טוב בסדר, אני אעשה לכם טובה ואקח אתכם לירושלים'. הנוסעים המאשרים עלו במהירות על האוטובוס וכל הדרך הם הללו ושבחו את הנהג שברב טובו שנה את מסלול נסיעתו בכדי להביאם למחוז חפצם.

בסוף הנסיעה שאל אחד הנוסעים את הנהג, כיצד העזת לשנות את מסלול הנסיעה שלך על דעת עצמך ולא חששת מהחברה? השיב לו הנהג, אמר לה את האמת, כאשר התלוננתם והיה צריך לשלח אוטובוס מיוחד שיקח אתכם לירושלים אף נהג לא הסכים לעשות זאת, בכדי לא לקבל את כל הצעקות של האנשים שהמתינו זמן רב לאוטובוס. אולם ה' נתן בלבי עצה לשנות את הקו וכך תחשבו שאני עושה לכם טובה ולא תתלוננו...

הספור הנו לקח מאלף עבוננו, כשאדם חושב שהכל מגיע לו, הוא לא יראה שום טוב. אדרבה, הוא יראה את כל החסרונות והקשיים, מאידך כאשר אדם ירגיש שלא מגיע לו כלום, עצם זה שהוא חי זה חסד; שיש לו אשה וילדים זה בכלל חסד עצום; שיש לו אכל טוב, שהוא לא אוכל רק להם יבש; כל יום זה חסד ענק שה' מטיב עמו בכל יום - אזי הוא יעריך כל חסד וחסד ויתמלא בהכרת הטוב לבורא.

אדם שמרגיש בעל הבית הוא חושב שהכל מגיע לו, וכשהוא מצליח מתגנבת מחשבה ללבו שהוא מסתדר לבד חלילה, כמו שאמרו חז"ל (גיטין נו.) על בר כוכבא. וכשהוא לא מצליח הוא מתמלא בטענות על ה'. וכאשר יש לאדם קשיים, זה מזכיר לו שהוא בסך הכל אורח ולא מגיע לנו כלום, וכך נתמלא בהערכה על כל הטוב.

ולפיכך פרשת 'שלח' יוצאת בזמן שאנו מקפים בפרות הקיץ הטעיימים, הבריאים והמרעננים שמלאים בטוב שה' מעניק לנו מאהבתו אותנו. ובפרט אנו יושבי ארץ הקודש שזוכים 'לאכול מפריה ולשבע מטובה', כמה עלינו להתבונן בכל הטוב ולעשות מזה עסק ולומר: כמה נפלא האבטיח האדם והמתוק הזה... "טובה הארץ מאד מאד".